

POPOTNIK.

List za šoló in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoltijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Heiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: O pojmu pedagogike. — Učitelj v svojih razmerah. — „Lahko noč.“ — Leopold Volkmer. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Inserati.

O pojmu pedagogike.*)

Janko Pajk.

Pedagogika je po mojem nazoru ona umetnost, katera ima namen, mladega človeka vsestranski razvijati. Umetnost jo imenujem, ker ona obstoji v spretnem opravljanju in delovanju, razumè se, da jo mora kakor vsako umetnost tudi teorija voditi; — vsestranski razvijati, ker je človek jako različnim in nepredvidljivim slučajem podvržen; — mladega človeka, in sicer vsega, takó v telesnem kakor v duševnem oziru, ker ste obé strani k praktičkemu delovanju človeka važni, čeravno to delovanje ima svoje težišče v duševnej bitnosti; — in razvijanje, t. j. poma-ganje k razvitku jo imenujem, ker pedagogika ne more več kakor k temu pripomagati, ne z nova vstvarjati; kajti črtež in podlaga njene delavnosti sta od prirode odvisna; pedagogika le dalje zida, ali pa včasih tudi podira, ne da bi tudi potem z nova staviti mogla.

Iz teh vzrokov torej ne vidim cilja pedagogike v vunanjih kakih — si — bodi ciljih, ampak v prirojenostih mladega človeka, katere je treba vsestranski razvijati. Zató ne menim, da bi nje namen bil, mladega človeka samó za katero versko ali cerkveno občino odgojevati, kar so posebno ob času „cerkvene reformacije in nekoliko tudi v ravno preteklem stoletju in celo no-vejšem času zahtevali, med drugimi Gustav Baur v svojih „Grundzüge der Erziehungslehre“ Giessen 1849. Znamenito je, da se je temu cilju neki odlični bogoslovec, Edvard Böhl ustavljal v svojej „Allgemeine Pädagogik“ v Beču l. 1872, ker človek poleg svojih verskih ciljev tudi še drugim, pozemeljskim in človeškim zadostovati ima. Tudi kakova določena kultura ali izobrazba, če bi tudi „kristjanska“ bila, kar Curtmann trdi, ne sme izključljivi cilj pedagogike biti; kajti ondaj bi se morala samó ta ali ona kultura za edino pravo jemati, o čem ni najti edinstva, ker so izobrazbe nekaj silno premenljivega. Isto veljá o Fichte-jevej tako zvanej filozofičkej izobrazbi, onej „popolnej svobodi in neodvisnosti od vsega, kar ni naš lastni Jaz.“ Do tolike omotične višine,

*) Iz večega govora „O nekaterih psycho-phyzičkih sestavinah pedago-gike“. imetega v „brnskem učiteljskem družku“ z nemščine v slovenščino prevedeno.

menim, bodo se pedagogi težko mogli povzdigniti. Tudi krepost, kar hoče Clarke, ali morala ali nравnost, katero tirjata Herbart in H. Spencer, ne morete cilj odgojevanju biti, ker so ti pojmi še vse prenedoločeni in vse premalo edinstveno dekazani, da bi mogli kakej umetnosti v vodilno luč služiti. Še huje bi bilo, ko bi se krepost jemala v smislu nekaterih starih modrijanov, ki v njej gledajo samo „izogibanje zlemu“, — ker se odgojenec nima samo vsemu zlemu izogibati, ampak tudi kaj pozitivno dobrega naučiti.

Isto velja o Basedow-ovem in vsakem humanizmu ali človekoljubju, kar sem že gore o kulturi in morali povedal: vsi ti pojmi so premalo občni in premalo jasno opisani. Isto velja tudi o blaženstvu ali ideji človeškega poveljanja zemskega, katero je v Rousseau-jevih očéh cilj pedagogike. Gotovo, da bi to bil eden najdostojnejših ciljev, ko bi le pojem tega blaženstva, katero se je Rousseau-ju in Schopenhauer-ju zdelo enako „stanju netrpljenja“, bil občno priznan! Ali žalibog! ravno najblažejše in najbolj odgojene ljudi vidimo dostikrat najnesrečnejše, znamenje in dokaz, da se človek ne more k sreči in zemskemu blaženstvu odgojevati! — Mnogo vabljivega ima misel v sebi: cilj odgojitve v društvenem stanju človeškem iskati, lepa misel častitljivega starega nemškega pravdoznanca Puffendorf-a in znamenitega francoskega pedagoga Considérant-a, Rousseau-jevega naslednika. Res da, v človeškem društvu bode enkrat mladi človek deloval in svojo srečo iskal, ali praša se: v katerem in kakošnjem društvu? Zdi se mi, da je nekoje pri postavljenju tega cilja nazor Grekov in Rimljanov vodilo, ki so posameca popolnoma v neko krajevno družbo ali v neko določeno „cého“ utapljali, — nazor, ki je gotovo preozek, ako se pomisli, da ima človek razve družbenih tudi lastnih potreb — k temu vcepila mu je priroda nagon samohranitve in mu dala prirojeno samoljubje, in potem pa delavnost ne more na ozki krog prirodni omejevati se, česar nas uči mnogovrstno preseljevanje človeštva po zemlji. In ko bi kdo neko občno društveno podobo vsega človeštva pred očmi imeti hotel, zastonj! kajti taka društvena slika je dandanes še samo sanjarska, katerej niti najdrznejša fantazija ne more danes še krajev in mej določiti. Nemogoče bi torej bilo učitelju tak cilj pri svojem delovanju dosežati. Gotovo in brez dvoma je, da pedagogika, če hoče občna biti, mora se kolikor mogoče od pretesnih krajevnih bodi-si narodnih bodi-si društvenih mej vzdrževati. Vendar pak s tem ni rečeno, kakor da si mora pedagog oči zavezavati nasproti vsem danim okolnostim; nikakor ne! Samó ne smejo te glavni smoter biti! Zató bode pedagog skrbno zadostoval tudi verskim, domovinskim, jezikovnim itd. potrebam.

Močno se pojmu občne pedagogike približuje Diesterweg, ki tirja „samodelavnost po pametnih ciljih“, tedaj kolikor več samostojno in samovoljno delavnost gojenca, ali vedno z oziranjem na to, kar pamet tirja. Če le s tem ni preveč tirjano in slednje — oziranje na pamet — tudi prenedoločno! Predobro je znano, kako subjektivnim mislim podvrženo je to, o čemer pravijo, da je „pametno“!

Po mojem prepričanju je razvijanje prirojenostij mladega človeka glavni in končni cilj vse pedagogike, kakor sem že gore rekel. In v tem oziru mi

najbolj ugaja Jean Paul-ovo v „Levani“ objavljeno načelo pedagogike. Jean Paul Friedrich Richter zametuje vse vunanje namene odgoje in tirja od nje: naj ona „idealnega človeka, ki leži v vsakem otroku kakor v povojih, osvobódi s pomočjo kakega človeka svobodnega“. Po mojem načelu bi se to také-le izrazilo: Razvijaj, odgojitelj, mladega človeka od vseh danih ti stranij! Kar pa se ciljev življenja tiče, menim, da za te učitelju ni se treba toliko brigati; stavila jih bodeta gojencu človeštvo in lastna pametna volja. Le naj se odgojenec najprej nauči také rekoč plavati; vode v plavanje določevati ni nalogo učitelja, ampak slučajev in gojenca lastna skrb.

Po tem mojem naziranju ne moreta učitelj in odgojitelj, katera sta v mojih očeh le ena sama oseba, pri najboljšeji volji več storiti, kakor da prirojene lastnosti človeške v odgojencu kolikor mogoče razvijata. Neumestna in pretirana je misel tako onih, ki mené, da zamore učitelj iz učencev vse storiti, kakor teh, ki z Rousseau-jem v pedagogiki ne gledajo drugega kakor závero vsega človeškega razvitka ter mené, da se s pedagogiko celó nič ne opravi. Da! v nekem oziru imajo prav: najde se tudi razvoj, ki je od vseh učiteljev videzno čisto neodvisen. To je takozvani prirodni ali samosvoji razvoj. Ta obstoji v razvitku organskega življenja v mladem človeku, v samoizobrazbi pameti in uma, v okoliscinah, posebno v vzgledih enakovrstnikov, tudi v vunanjih vpljivanjih prirode. Jaz nikakor ne preziram te odgoje in izobrazbe, menim celó, da je ona najstarejša in najobčnejša — ako se smem tako izraziti — pedagogika svetá. Ali gotovo je tudi, da ona ne zadostuje. V izjemnih slučajih sevé-da doseza svoj cilj, namreč pri talentih nenavadno nadarjenih, pri tako imenovanih veleumih — iznajditeljih. Res da, ti so se, kakor so pravi in najmočnejši pospešitelji človeškega napredka, tako tudi sami od sebe izučili, ker velika večina človeštva je tópa v tem oziru in posnemovalska. Ali vendar pak take izjeme ne morejo umetnosti odgojevanja nadomestovati, ker umetnost potrebuje trdnih načel postopanja, katera so pri veleumnih jako razna. Rousseau je torej velik pogrešek storil v svojej imenitnej pedagogiškej osnovi, hoté, da njegov Emil vse sam poskusi in vse sam najde. Poskusimo enkrat to veleumno misel pri naših vaških in mestnih „Emilih“, in kmalu bomo videli, kakov sad bode taka odgoja obrodila!

Ne! učitelj in odgojitelj sta za to vstvarjena, da prirodni razvoj mladega človeka krepko pospešujeta. Storila pa bodeta to v dvojem obziru: v pozitivnem in negativnem. Prvi način bi se tudi smel pospešilen ali prava odgoja imenovati; prav dobro bi jo z Jean Paul-om tudi „razvijajočo“ (entfaltend) ali s Considérant-om „odvijajočo“ imenovali. To je ona odgoja, po kateri se pozitivne znanosti sveta — „svet“ jemljem v najširšem smislu vseh prikaznij in vzrokov bivajočega — in verska kakor tudi dobra, utrjena načela moralnosti cepijo v mlade duhove. Drugi način — negativni — je oni, po katerem učitelj zabranjuje zmótam in moraličnim zlom; zato jo Jean Paul prav primerno „pretečo“ (Gegenerziehung) ali „ozdravljajočo“ odgojo imenuje. V obeh ozirih je zasluga pedagogike prevažna; z enega ozira odstranja ona težave dolgotrajnega prirodnega samolastnega učenja ter s svojo umetnostjo olegšuje napredek; — z druge strani zabranjuje vsaj deloma nadloge človeškega živ-

ljenja, ter v rastočem zarodu zlo zavera in zatira. Ali, kakor sem rekel, pedagog pri tem mesjenju in prerobenju človeštva igra jako pohlevno in čedno ulogo, ker je moč okoliščin premogočna. Učitelj je, da se poslužim nekega Sokratovega izraza, samó pomočnik pri porajanju človeškega uma.

Učitelj v svojih razmerah.

Učitelj prevzame sè svojim poklicem en del odgojiteljske dolžnosti starišev ter dela v njihovem imenu in oblasti.

Razmere dobrih starišev k njih otrokom označujejo jasno stališče učitelja k učencem. Isto ljubezen in prizanesljivost, isto resno voljo in ljubeznjivost, ki jo v vsakem slučaju posvečujejo dobri stariši svojim otrokom brez pretiranja in tako, da deca tega celo ne opazi — kakor baš to drugače biti ne more — vse tó mora učitelj posvečevati ravno v isti meri tudi svojim gojencem.

Komu se je posrečilo doseči take razmere, ta še le čuti, kako prijeten je učiteljski poklic. Dober red vzdrževati in radovoljno pozornost doseči zamore le oni, ki si je pridobil spoštovanje in ljubezen svojih učencev. To si pa učitelj pridobi — seveda le pri normalnih razmerah — ako goji vselej pravo ljubezen do otrok in do svojega poklica, ako mu je ta ljubezen zvezda vodilnica pri vsem njegovem ravnanju.

Razmere učitelja k starišem učencev se ujemajo prav za prav z razmerami učitelja k svojim gojencem. Učitelj je prevzel odgojiteljski posel starišev. Tega naraven nasledek je, da se trudi to svojo nalogo soglasno z roditelji izizvrševati. Vsled tega mu je gledati na tó, da se odgojiteljem v ugodnem času približa, da stopi ž njimi sploh v dobre odnošaje ter se v odgoji njihovih otrok in svojih učencev sporazumi. To pa se more zgoditi brez nadležnosti, na priprosti, srčni način. Ako učitelj v tej zadevi drugače s pravim taktom postopa in ne zavzema stališča napetega, veleučenedega moralista — šcim se dela le smešnega — bode našel ugodne prilike dovolj, zasejati mnogotero zlato seme v rodovito zemljo (mnogo ga sicer pade tudi na skalo), in boljši stariši bodo njegovega približanja le veseli.

Ima pa v tem slučaju tudi ugodno priliko, občevaje večkrat z roditelji svojih učencev pomnožiti svojo pedagogično znanje s praktičnimi skušnjami, ako ni že naprej prepričan svoje nezmotljivosti. Občevanje s stariši je velike važnosti in dober učitelj — odgojitelj se zanj z vso skrbjo potrduje. Vendar pa se je tudi pri tem treba čuvati propada, v katerega je že mnogoteri neiskusnen učitelj zropotal, ko je počel to preveč familiarno in se ni znal izogniti razmer, katere podkopavajo učiteljev dober sloves in mu vspešno delovanje ovirajo.

Baš tako, kakor ima učitelj težiti po tem, da stopi k svojim gojencem in njih roditeljem v naravne razmere, isto tako mora pazljivo gledati na to, da zavzema pravo stališče do svojih sodelavcev na istem polju — do svojih kolegov. — Mladi učitelji in učiteljice v tej zadevi nimajo vselaj pravega takta. Preskrbljeni z dozdevno bogato zalogo vednosti, katere se jim zdijo tolikaj večje, kolikor težje si jih je kdo pridobil in tem manj priložnosti je imel, pri-

merjati je s znanostmi drugih, izstopijo iz učiteljskih zavodov ter se polni drznih idealov in dobrih sklepov poprimejo šolskega posla, in marsikateri se — preceni.

Iskušnja, ta najvernejša in najpopolnejša učiteljica privaža sicer polagoma pravo razmerje med součitelje toda tu in tam se to ne zgodi brez boja in prepira. Zatorej je dobro prihodnim učiteljem večkrat omeniti, da vsakemu možu, zlasti pa mladenču, najlepše pristuje — skromnost. Skromen človek, če tudi drugače vrlo izobražen, ne šopiri se s svojim znanjem, ne smatra svoje nazore za nezmotljive, noče imeti odločilne besede zlasti o stvareh, o katerih sam doslej ni imel ali nema jasnega pojma, ter se da rad podučiti od starejših, iskušenejših oseb. Toda pozabiti se ne sme, da sta „vročekrvnost“ (razburjenost) mladine in uvaževanje starih glavna činitelja zdravega napredka.

Vrh tega so nekateri skupni interesi, glede katerih je treba vztrajnega, skupnega in kolegialnega sodelovanja. Pod temi interesi pa ne razumevamo samo učiteljev osebnih prosep, ampak višji cilj šole, katerega doseči se pojedinec zaman trudi: odpravljanje obširnih nedostatkov, proti katerim se posameznik zastoj bojuje. V takih slučajih ima se složno postopati in da si bi drugače tudi ne vladala povsod najlepša sloga — treba je tukaj napraviti močen krog, vez kakor železna veriga in v takem enakem podvzetju razvijati intenzivne moči; le tako osigurimo si dober nasledek.

Velevažno za učitelja je njegovo razmerje k domačemu dušnemu pastirju. Nimamo tu v mislih samo tó, da zamore duhovnik kot šolski sotrudnik in član šolskega sveta mnogo upljivati, marveč tudi tó, da imata duhovnik in učitelj kaj soroden delokrog in da v očigled tega pravi prosep delovanje njujinega zahteva tudi skupno sodelovanje. Tako sporazumljenje in skupno sodelovanje pa se v sedanjem času tako lahko ne doseže, kajti različni nazori v današnjem šolstvu v tej zadevi na enej strani često različno upljivajo, na drugej strani pa se hrani poprejšna odvisnost učitelja od duhovnika še v predobrem spominu.

Velika je gotovo pridobitev sedanjega časa, da učitelj ni vnanje odvisen od župnika; vendar pa še ta neodvisnost ni nobena ločitev šole od verstva; isto tako tudi ne pomeni nikakor sovražnega stališča šole proti veri in cerkvi. Obžalujemo občino, katera nima v svojem duhovniku pravega prijatelja in znatega podpornika šole in kjer učitelj v duhovniku ne zamore najti takšnega prijatelja.

Prijateljska razmera učitelja k duhovniku je gotovo najprimernejša, ker je najnaravnejša.

Razmere učitelja do predpostavljenih so postavno določene in učitelj ima samo dotične določbe poznati in izpolnjevati. To bode gotovo tudi vsak storil, kakor se to od izobraženega, vestnega moža v resnici le pričakovati zamore. Ravno tako vestno bode izvrševal svoje dolžnosti sploh, naj vse to vzamejo predpostavljeni v obzir ali né.

Kadar obišče kateri predpostavljenih tvojo šolo, pokaži mu jo takšno, kakoršna v istini je ter poročaj o vsem jasno in neprikrivo brez kakoršnega koli precejševanja in poviševanja samega sebe, pa tudi brez neuvaževanja. Opazke svojih predpostavljenih sprejemaj za to, kar v istini biti imajo, namreč dobro namenjeni migljaji in nasveti, katere slušaj in ubogaj, kolikor jih po svoji moči in obstoječih razmerah izvesti zamoreš.

Positivne naredbe ti je brez vsega obotavljanja ubogati. Se li pa ti dozdeva ta ali una naredba neizvestljiva in brezvzpešna, ne pozabi, da osebe izvan šole tvoje delovanje sodijo z drugimi očmi in z drugim merilom, nego ti sam. Zlasti se učitelj varuj, vsako sebi neprijetno opazko kar zmatrati za hudoželni napad, ter videti v njej puščico slabih namenov! Kdor bi s takim motnim očesom zrl na opazke svojih predpostavljenih, storil bi se kriv mnogih krivd ter škodoval največ samemu sebi.

Si li učitelj domišljuje, da se mu godi krivica, pomaga si najbolje s tem, da išče prizajen dogovor s predpostavljenim, ter svoje nazore odkritosrčno z njim obravnava.

Daljši korak naj stori še le v najskrajnejšem slučaju, ko je k njemu tako rekoč primoran. (Konec sledi.)

„Lahko noč“

Praktična obravnava te pesmi. Glej II. berilo str. 97.

(3 in 4. šolsko leto.)

1. Vvod.

Kako se imenuje čas, dokler je solnce na nebu? — dan. — Kako pa se imenuje čas, kedar solnce na nebu ni videti? — Noč. — Koliko ur imata dan in noč skupaj? — Štiriindvajset. — Ali sta noč in dan sploh enako dolga? — Kedaj so dnevi najdaljši? — Med poletjem okoli sv. Janeza. — Kedaj pa imamo najkrajše dneve? — Po zimi ob božičnih praznikih. — Kedaj pa sta noč in dan enako dolga? — 21. marcija, ko se začne pomlad, in 23. septem., ko nastopi jesen.

Kaj pa razsvitljuje zemljo po dnevu? — Solnce. — Kaj pa se prikaže po noči na nebu? — Mesece in zvezde. — Zakaj je odločil Bog dan? — Za delo. — Za kaj si morajo tedaj ljudje po dnevu skrbeti? — Za živež, oblačilo in druge potrebne reči. — Zakaj pa nam je stvarnik noč odločil? — Za spanje. — Zakaj moramo spati? — Da si odpočijemo in da si pridobimo zopet novih moči. — Kak postane človek, kateri je celi dan marljiv in težko dela? — Upehan, truden. — Česa si želi upehan in truden človek? — Počitka. — Kako počiva ali spi tak človek? — Sladko in mirno. — Kateri mi zamore povedati pregovor, ki kaj tacega povê? — Kdor pridno dela, jesti mu diši, on zdrav ostane in sladko spi. —

Zamore hudoben človek tudi sladko počivati? — Ne. — Kdo pa drami hudobnega človeka iz spanja? — Nemirna vest. — Kaj storijo dobri in pobožni ljudje, predno se podajo k počitku? — Oni molijo. — Zakaj pa ljudje zvečer molijo? — Da bi se Bogu zahvalili za dobrote, ki so jih uživali pretekli dan in da se priporočajo Bogu tudi čez noč, da bi jih on obvaroval nesreče, da bi zamogli drugi dan zopet srečno vstati. — Komu še se posebno tudi otroci priporočajo, predno se podadó v posteljo? — Svojemu angelju varhu. — Kaj pa še opravijo, predno se vležejo? Kako rečejo ljudje, kateri se od nas zvečer poslové? — Lahko noč. — Kaj li hočejo s temi besedami po-

vedati? — Oni nam voščijo, da bi po noči mirno in srečno spali, drugi dan pa zdravi in veseli vstali. — Kaj pa rečejo pridni otroci svojim starišem, predno gredó spat? — Lahko noč, dobro spite, sladko počivajte itd. — Kaj še tudi opravljajo pridni otroci predno se vležejo? — Večerno molitvo. — Kedaj pa pridni otroci vstajajo? — Zgodaj. — Kedaj morajo iti k počitku? — Tudi zgodaj. — Kateri prigovor pa mi znate povedati gledé zgodnjega vstajenja? — Rana ura, zlata ura; — kdor zgodaj vstaja, temu kruha ostaja — itd.

Pa samo ljudje potrebujejo počitek? — Ne, tudi živali. — Kaj delajo naše domače živali po noči? — Počivajo, ležijo, spiyo. — Kaj storijo ptice? — Potihnejo in se spravijo k počivanju, da potem drugo jutro zopet zgodaj prepevajo in hvalijo Stvarnika. — Kako je tedaj v naravi, kadar ljudje in živali počivaje in spiyo? — Tiho in mirno. — Kako pa je bilo po dnevu v naravi? — Živahno in veselo, kajti vse se giblje in opravlja odločena opravila.

2. Učitelj pesen prečita.

3. Učenci jo preberejo dve- ali trikrat.

4. Učenci pesen čitajo in učitelj povprašuje po manje umljivih besedah, ter pomaga učencem sestaviti glavno misel vsake kitice, n. pr.

Beri prvo kitico, N! Kaj se pravi „solnce se je skrilo“? — Ono je zašlo, za gore se je skrilo. — Kaj se reče „potihnilo“? — Tiho je postalo. — Kaj povedó besede „tiha noč pokriva“? — Noč je nastala, nastopila je tema. — Kaj se pravi „da zaspati nam je moč“? — Da lahko zaspimo; da nas nobeden truš ne moti.

Misel prve kitice je tedaj:

Svetlo solnce je zašlo za gore in nastopila je mirna in tiha noč.

Ponovi R!

Čitaj drugo kitico, B! Kaj se pravi „zvezdice gorijo“? — Zvezde svetijo. Kako se nam vidijo svetle zvezdice? — Kakor bi nas angeljci gledali. — Kaj se pravi „iz raja“? — Iz nebes.

Misel druge kitice se glasi:

Iz neba nam blišči brezštevilno svetlih zvezdic.

Ponovi S!

Čitaj tretjo kitico Ž! Od česa se tukaj govori? — Od ptičic in drugih živali. — Od koga še se tudi govori? — Od gospodarjev in družine. — Kaj si pa moramo mi misliti pod besedami „gospodarji in družina“? — Vse ljudi. — Kaj se pravi „počitka“? — Počivanja, spanja. — Kaj se pravi „vse je željno“? — Vse bi rado imelo, ali vse si želi počitek. — Kaj se pravi „tiha noč zaziblje“? — Ker je vse tiho, lakko zaspimo.

Misel tretje kitice je:

Vsi ljudje in tudi živali si želijo počitka in tiha noč vse zaziblje v mirno spanje.

Ponovi Č!

Beri četrto kitico S! Kaj se pravi „glavca je zaspana“? — Ona je trudna, spanja potrebna. — Kaj se pravi „posteljca postlana“? — Postelja ali ležišče je že pripravljeno. — Kaj se izgovori z besedami: „Ljubi angelj, varh ti moj, mene varuj tud nocoj“? — Prošnja k angelju varhu. — Kdo pa govori tako? — Priden otrok, kadar se spravlja spat.

Misel četrte kitice se glasi:

Tudi otrok ima že posteljo pripravljeno; priporoča se še svojemu angelju varhu. — Ponovi A!

Čitaj zadnjo kitico T! Kdo to govori? — Otrok. — Kaj pa pravi otrok najprej? — Da bode zgodaj ali rano vstal. — Kaj se pravi „nočem zarje zaležati“? — Nočem tako dolgo ležati, da bi mi solnce v posteljo prisvetilo. — Kaj otrok dalje govori? — Bog mi daj pomoč. — Koga tedaj otrok na pomoč prosi? — Boga. — Zakaj pa ravno Boga prosi? — Ker vé, da je naše življenje v božjih rokah. — Komu še potem otrok nekaj pové? — Svojim starišem. — Kaj pa voši starišem? — Lahko noč. — Kaj hoče s temi besedami povedati? — Otrok želi očetu in materi, da bi sladko spali in drugo jutro zdravi vstali.

Misel zadnje kitice se glasi:

Otrok se priporoča Bogu, se poslovil pri svojih stariših ter se vleže počivat. Ponovi F!

Ponovi misel prve, druge, tretje, četrte, zadnje kitice R! P! A! J! K!

5. Nauk se razvije.

Zakaj gremo zvečer spat? — Da si odpočijemo ter pridobimo novih moči. — Kaj pa storimo, predno se podamo v posteljo? — Molimo. — Za kaj prosimo Boga? — Za srečno spanje, za njegovo varstvo. — Komu pa še se tudi priporočamo zvečer? — Angelju varhu. — Kaki so taki otroci, kateri zvečer lepo molijo? — Pridni, dobri in pobožni. — Kako spi tak človek, kateri se je z Bogom spravil v posteljo? — Sladko, mirno. — Kaki vstanemo, ako smo dobro spali? — Okrepčani in močni. — Ali malovredni, hudobni človek tudi sladko spi? — Je li taki človek zjutraj okrepčan? — Ne. — Kaj nas uči ta pesem? — Ta pesem nás uči:

Kadar smo celi dan pridno delali, smo postali trudni in slabi; zvečer se podamo k počitku. Pa predno gremo v posteljo, moramo moliti in se Bogu in angelju varhu priporočati, da bi zamogli sladko spati, in zjutraj zopet zdravi in okrepčani vstati.

6. Branje se ponavlja.

7. Memoriranje pesmi.

8. Glavne misli posameznih kitic se narekujejo in učenci si jih pišejo na tablice.

Josip Lasbahar.

Leopold Volkmer,

veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

(Konec.)

5. Obrezano že je; * Pa grobanja je dosta; * Ters gost stoji kak hosta; * Kaj dela bo za me. * Pri vsaki jami stati, * Da vidim, kak leži, * V njoz rozgo raznovati¹⁾, * Pri tem se kaj terpi.

¹⁾ Raznovati = razdevavati, razpolagati, (die Reben) in die gehörige Lage und Entfernung legen.

6. Pa to še zaterpim; * Le¹ kop mi kaj zadene: * Ah, trešlika me preme, * Tak se jaz nje bojim. * Jaz moram z soncom vstati, * Iz vseh verhov či čem * Ludi na delo zvati; * Zato tak kašlav sem.
7. Vsi z krampom v jani¹⁾ so, * Jaz predi pred kopači * Grem glib en'mi kavrači, * No mam sekirico. * Pojd', tersom repov mikat, * Ti mojster si za to! * Pojd', pojd', jim krofov žmikati: * Tak špot 'z me delajo.
8. Kop perva min'la je; * Le k drugi se pripravi! * Moj vincerl naj na glavi * Z rokami čoha se. * Le stopi v jan z kopači, * Pokaži svojo moč; Ah, tak se kašel vrači? * No me polije joč.
9. V jan z krampom se podam; * Z njim komaj dvakrat lopim, * Iz žlaka že zastopim, * Da drugo delo mam. * Ti, vincerl! bodi zadi, * Da zemlo poravnaš; Kopači bodo radi, * Či se od njih podaš.
10. Ters rozge pognal je; * Vezitva zdaj ma priti. * Vezavkinje prositi: * To, vincerl! skerbi se. * Grem, vdinjat samojače²⁾; * Pa kaj se mi zgodi? * Kak maček vsaka skače: * Lon mali se jim zdi.
11. Od virta vdinjan sem * Poprek za vso vezitvo; * Pa v mošnji le bo plitvo. * Či vse ta dati čem. * Pa vsaki ters opleti, * Ne je kaj lehkega; * Špic prakol³⁾ mora meti: * Gdo mi za to kaj da?
12. Že veter me jezi: * Zdaj kolje mi spodere, * Zdaj pa le rante stere; * Ters križom ves leži. * Z težavoj kolje stavim, * Si persa pogubim; * Kaj sterto je, popravim: * Za to nič ne dobim.
13. Za toti trud še mam * Rediti ljudsko kravo; * Pa z čem, da jaz vso travo * Z gorice proč raz lam? * No gdo bi vso pokašal * Pri ojestrem muhiči⁴⁾? Razpust'la bi se maša * S'romaki vincerli.
14. Ja, vsak se veseli * V jesenskem časi branja, * Pa mene naj več djanja * V jeseni doleti. * Pojd', vincerl! pojd'! namoči, * Namaži si pete! * no hitro v grabo skoči, * Pernesi 'z nje vode.
15. Poglej posodvo vso: * V pučele⁵⁾ pilke vreži; * Obroč je počil: — beži, * Da pintar k'redi bo. * Zapari polovnjake, * Priskerbi pintovca, * Ne zabi na štirjake⁶⁾ * Glej, gde je lakonca⁷⁾.
16. Poglej, gde mot'ke so, * Lopate no obroči; * Le pray si odpri oči: * Glej, da vse k'redi bo. * Glej, jêli igla zadi * Že v prešpani⁸⁾ teči; * Pripravi po navadi * Škaf vode no masti.
17. Glej, kakša je gde kad, * Kak cuhta, kak so dveri: * Te rešeto operi; * Na njo ti zabiš rad. * Poiši, gde so rigli, * Metla no zaglozde: * Je špic no rink na igli? * So močne preslice⁹⁾?
18. Je v prešpani že žmek? * Sta kamna dva na vagi? * Je preša v lepi snagi? * Zabij za svečnik evek. * Je tramič zglihan vsaki? * Ma vreteno svoj drog? * Še buhe nimam v šaki: * Kaj, či mi skoči z rok!

¹⁾ Jan = die Reihe der Weingarthauer während der Arbeit. ²⁾ Samojača = ofrava, Inwohnerin. ³⁾ Prakol = alter, abgenützter Weingartpflock. ⁴⁾ Muhič = in den Weingärten einiger Gegenden häufig wachsende Grasart. ⁵⁾ Pučel = sod, Fass. ⁶⁾ Štirjak = štirka, Viertelstartinfass. ⁷⁾ Lakonca = dolivka, lijak, Giessschaff. ⁸⁾ Prešpan = Pressbaum. ⁹⁾ Preslice = das Gestell, in welchem mittelst der Spindel der Pressbaum auf- und abgetrieben wird.

19. Počiva bi si rad; * Pa zajtra začne branje: * Po verhi daj na znanje, * Da pridejo vsi brat. * Še zarja komaj počí, * Na nogah k'redi sem, * Si sedem k župi vroči; * No hitro se najem.
20. No hitro pojdi zdaj * Z žehtarom za berači, * No zadi dobro ahči, * Da ne pustijo kaj. * Cel den se kaj nahodi; * Gdo raj, kak jaz, bi spal? * Pa, vincerl! v preši bodi: * Boš mošt nalivat šel.
21. Tê, gda so drugokrat * Koš prešari oprav'li, * Mi 'z poda¹⁾ bodo prav'li; * Čas bo k večerji zvat. * Nasiti nas, kak lani, * Lub' moj! z gibancami: * Prav nueno boš naprani * Za likof z packami.
22. Te z njimi za dug čas * Grem karte premetavat; * Či nimam farbe davat, * Kričijo vsi na glas. * Le vse si lepo s-hrani, * Da kere ne zgubiš; * Za vsako lon na dlani * Od prešarov dobiš.
23. Tak žalostno za me * Vesela bratva mine; * Pa kaj klopotec štíme * Nikar ne da od se. * O kaj le to pomeni? * Nič dobrega ne bo. * Serce se mi poveni: * Kaj, či dobim slovo!
24. Pohleven k virti grem, * No pitam: Jeli njivo, * Že vso od mraza sivo, * Pa le obsejat' smem? * Ja! pravi virt: le hodi, * No sejaj si, kak veš; * Pa vincerl priden bodi, * Či vincerl biti češ!
25. Zdaj sem vam vse odkril, * Kaj mene v serci peče; * O naj da zdaj gdo reče: * Pojd' vincerl sem, boš pil! * Še bol bi bil veseli, * Či bi gdo rečti htel: * Nas ne boš mel na deli, * Či ne boš k mizi sel!
26. Naj bo ali: jaz čem * K pošteni mizi sestí, * No vam pomagat jesti; * Pa to še vam povem: * Le virta ne razžal'te, * Ker domlatke vam da; * Ponižno ga zahval'te, * Kak naj bol kerí zna.

Štev. 80. Črep ali noben glas.

Po Murku, str. 140., pesen 11. J. Košar, št. 46. Drobtince 1853, str. 124.

1. Vsaka reč ma svoj začetek, * Vsako čaka njeni kraj; * Da sem dozdam ne mel svetek, * Čem si ga napravít zdaj. * Pevcov Duh! ti mir mi pusti, * Mlade k pojenji podhusti, * Jakši bodo kak sem jaz: * Stari črep ja nima glas.

Štev. 81. Čestitka Zimmermannova.

Čestitka, s katero je pozdravil Zimmermann leta 1786? župnika Omuleca. Po Slomšekovih zbranih spisih, III., str. 101. Drobt. 1853.

Prej. ko naše serčne želje dokončam * Oče! eno lepo prošnjo 'mam: * Meni nepozabljivost odpustite, * In mi glinast taler v cinjast premenite!

Zadnji dve pesni Murkove zbirke, natisnjeni od str. 145. — 148. nista Volkmerjevi; prva je gotovo Cvetkova. Glej „Kres“ 1883, str. 573.

¹⁾ Pod = dno, Kelter, Pressboden.

Štev. 79. Klagovanje enega vencerla.

Po Murku. str. 121. — 127. Našel sem njo tudi v Ovetkovem rokopisu pod naslovom: „Tolžba enega vencerla pri domlatkih 1797. Cartlivost ima največ tožbe, pa malo resnične.“

1. Ah, jaz nedložna stvar! * Jaz moram vencerl biti, * Ne smem na tatverh iti; * Ga mam doma vsigdar. * Jaz mam doma več dela, * Kak kerl hte¹⁾ težak, * Ker k njemi se ne štela: * Ah, gvišno sem s'romak.
2. Dnes trošt si iskat grem: * Vi, ludi prelubleni! * Vi, vi ga dajte meni; * Zahvalit se vam čem. * Le moje klagovanje * Vam k špoti naj ne bo; * Vse, kaj vam da na znanje. * Resnica je na pol.
3. Sneg komaj se otali²⁾, * Že vencerla s'romaka * Povsodi delo čaka; * Sam z soboj tak guči: * Pojd, vinjak³⁾ si nabrusi, * Da ojstrega boš mel; * Na bradi si ga skusi, * Jel' bo kaj rezat' htel.
4. Grem vun na sep z njim stat, * Spregledam vso gorico; * Ah! sprazdnil bom mošnico, * Či grem rezačov zvat. * Rezače to vdinjavam, * Či glih sam vdinjan sem; * Plačilo pa jim davam, * Kaj komi dati čem.

Dopisi.

Kranjsko, začetkom decembra. — Naša šolska družba sv. Cirila in Metoda se vrlo razcveta. Komaj sta minila dobra dva meseca, uže se je ustanovilo dokaj podružnic. Da bi ta sveta vnema za dobro stvar le tudi trajna ostala ter se ne ohladila kmalu, kakor je to — žal — pri Slovencih često navada!

Doslej so se na Kranjskem ustanovile naslednje podružnice sv. Cirila in Metoda: Ljubljana, Metlika, Železniki, Novomesto, Bled, Turjak, Vel. Lašče, Kranj. Snujejo pa se v Črnomlju, Loki, na Krškem. — Štajerska ima uže osnovljene te podružnice: Celje, Ptuj, Maribor, Konjice, Gradec (akademična podružnica), Šoštanj. Snujejo pa se v Sevnici in Ormožu. — Na Primorskem ste ustnovljeni dve, namreč v Trstu in Gorici, a na Koroškem v Celovcu. Za tako malo časa — dovolj!

Slednji čas se često napada učiteljstvo v naših listih. Naravno je, da se tudi od strani učiteljev ne molči. Qui tacet, consentire videtur. Po naših mislih so učitelji le še preveč molčeči in prepotrpežljivi.

Nedavno prinesel je „Slov. Narod“ z Notranjskega dopis, ki sodrzuje marsikaj, kar bi utegnilo zanimati tudi č. g. sodruge na Štirnem; zato ga pa izvolite ponatisniti v cenjenem svojem listu. Dopis glasi se tako:

„Dandanes se dosti narodni šoli in učiteljstvu očita, da je več ali manj uzrok npravnej sprijenosti mladine in po tem takem i — ljudstva. Obsojati je lahko, a dokazati je težje. Slednji čas čitali smo v nekem slovenskem listu težke obtožbe proti ljudskemu učiteljstvu, a brali tudi smo obtožbam protizagovor v slovenskem dnevniku. Kdor trezno misli ter nepristransko sodi, ve, na čegar strani je več resnice in pravice — Vsakdo že dandanes zgrabi za kamen, da bi ga vrgel na bore — učitelja, delujočega na kmetih; vsakojakih bremen nakladajo ubozemu ljudskemu učitelju, a popolnem gluhe se delajo, kadar bi šlo za to, da bi mu gmotni položaj kaj zboljšali. Kaj še! Saj je učitelj še itak

predobro plačan! Kaj pa ga je stalo njegovo šolanje? In kaj se je tudi učil on, da bi mogel opravičeno zahtevati boljšega honorara, nego ga za parurno delo na dan že tako ima?! Da, zares prav ljubeznive prijatelje imamo mi učitelji slovenski mej inteligencijo našo! Prosit!

Veronauku pristojna v narodnej šoli brez dvoma odlično mesto, vsaj mu tega niti šolska postava ne odreka. A sigurno bi se po verouku v moralnem oziru v naših šolah veliko več storilo, nego se pa to v istini dogaja. Temu pa niso in ne morejo biti učitelji uzrok. Le pogledjmo knjige, ki so za preimeniten ta uk namenjene našej deci? Ali so te na stališču današnjega naprednega šolstva? In katehiziranje samo? Ne govorimo radi o tem. Pravijo, da je malo dve uri na teden za krščanski nauk. Malo! — a še to malo — to dobro vemo — se mnogokje ne izvršuje. Da, da gospoda, kaj pa ša, če bi bilo več!?

Vsak učitelj mora vse gradivo, katero je čez teden iz vsega predmeta predelal s svojimi učenci vestno uknjižiti v tednik. Kaj pa č. g. katehet? On — vsaj kolikor je meni znano — nič ne upisuje pri nas na Kranjskem v tednik, kako bi tudi, vsaj naši tedniki niti rubrike za veronauk nimajo! In zakaj ne? Li ni verouk prevažen predmet? Li ne zahteva že celekupnost pouka, da se i predelana tvarina iz krščanskega pouka uknjižuje v tednik? Kako se more učitelj — ne da bi spravil sebe in g. kateheta v zadrego — brezskrbno pri svojem uku naslanjati na verske resnice itd., če pa o njih niti ne ve, ali so že poznane otrokom ali ne? Zakaj pa drugod n. pr. na Štajerskem g. katehti uknjižujejo predelano snov v tednike? Kar je drugod prav, mora i pri nas biti! zato naj se pa na merodajnem mestu skrbi, da tudi na Kranjskem dobimo tednike, ki bodo mimo dozdanjih imeli tudi rubriko za veronauk.

V Postojnskem okraju ste se letos dve šoli razširili v dvorazredni. Doslej pa še nikjer nismo čitali razpisov za obe nadučiteljski službi. Mar mislijo ti službi kar „pod roko“ brez razpisa podeliti? Nova bi ta praksa ravno ne bila. — Učitelj ne avanzuje tako, kakor n. pr. kak vojak ali uradnik. Jedin njegov „avancement“ je ta, ako se mu posreči kje na večrazrednici postati — nadučitelj. Prilike v to pa nadobudnim učiteljem jemati, pravi se jim nado v bodočnost odvzeti. Če se kaka nadučiteljska služba brez razpisa odda, se ne ravna pravično.

Pustite ubogim učiteljem vsaj to — da bodo lahko kompetovali. In za jedno izmej novoustanovljenih dvorazrednic — Št. Peter ob južnej železnici — ne bode manjkalo inteligentnih, ter izkušenih prosilcev.“

V 19. dan novembra t. l. imel je „Krainischer Landeslehrerverein“ — kakor to poroča zadnji njega organček, „Laib. Schulztg.“ — svoj „vereins-abend“. Pri tem ogovoril je zbrane znani pristaš Weitlof-ov ter apostol nemškega „schulvereina“, prof Linhart. Kaj oblastno se je ustil, češ, da so oni le vneti za interese Kranjskega učiteljstva, — „deren Vertreter wir nun einmal sind und auch bleiben wollen“. Ipsissima verba — risum teneatis, amiei! Linhart, Sima schulvereinski učitelji pa par uskokov — reprezentantje slovenskega kranjskega učiteljstva! — Pa kaj je uže dejala muha, ko se je vsedla na rog vola, ki je ravno oral? „Orjemo!“ Tako zastopajo i Linhart tutti quanti naše učiteljstvo. Et was sein zu scheinen ist auch ein — Sein! Naj jim bode veselje, mi jim ga ne zavidamo!

23. št. „Učit. Tovariša“ sodržuje naslednje gradivo: Ohrábrimo se! A. Gradišnik. — Kako naj se učitelj v svojem poklici nadalje izobražuje? (Fr. Gaberšek.) Dalje. — Knjiga Slovenska v XIX. veku. — O šolskem zdravstvu. Franjo Mreina. — Človek v pogledu na njegovo telo in dušo. (Za šolo in dom sestavil Janko Leban.) — O vnanji obliki naše „Prve Računice“. A. L. — Dopisi. — Razpisi uč. služeb. — Premene pri učiteljstvu. Bruno.

Središče. (Učiteljsko društvo Ormoško.) Poročati mi je danes o zadnjih dveh sejah, ki jih je imelo naše učiteljsko društvo v pretečenem društvenem letu. Prva teh sej bila je dne 3. sept. p. i sv. Miklavžu, druga dne 3. decembra v Ormožu. Zborovanja pri sv. Miklavžu vdeležilo se je 10 udov. Razven teh bili so navzoči kot gostje: gospodě. Anka Pirnat, učiteljica ročnih del iz Središča, g. prof. Mikl iz mesta Mährisch Ostrau in pesnik g. Božidar Flegerič. Pri tem zborovanju nadaljeval je gospod Rakuša uže pri zadnjem zborovanju v Svetinjah pričeto razpravo. „O petju po notah v ljudskejši šoli.“ Kakor uže zadnjič omenjeno, bila je razprava vseskozi dobro izdelana, a vendar je navzoči gospod Unger, ki uže več let v petju po sekiricah podučuje, omenil, da bi se po poti, ki nam jo je g. Rakuša pokazal, zelo teško dosegel zaželjeni cilj, ker je premajhno število ur temu predmetu odločenih. Po tem predavanju vnela se je precej živahna debata. Za tem predaval je g. Kosi precej obširno o jedilnih gobah, ki so po naših krajih najbolj navadne. Govoril je najpoprej o gobah ali glivah sploh, primerjal je kriptogame, (brezcvetne rastline, tajno-cvetke, tudi trosovetke) h katerim glive prištevamo cvetnim ali semenskim rastlinam, (Spérmatophyta, Phanerógamae) potem je popisal nekatere po naših šumah in pašnikih sploh navadne jedilne gobe. Govornik podpiral je predavanje s presnimi eksemplari gob, kakor tudi z različnimi podobami. Iz predavanja bilo je razvidno, da je našel poročevalec med prostim ljudstvom mnogo zelo dobrih imen jedilnim gobam, katera še niso nikjer natisnjena. Tako n. pr. ima ljudstvo za imenovanje gobe pečenka (*Agaricus campestris*) prav dobre izraze: pečarka (Ljutomerska okolica), slivke (ker posebno rade pod slivjem rastejo, Radgonska okolica), konjske gobe (menda zategadelj, ker jim zemlja, katera se je s konjskim gnojem pognojila, posebno ugaja. Gobi: *Bolétus scaber*, nemško Kapuzinerpilz pravijo: konjič, dedek, borovka (z rudečim površjem klobuka), brezovka, freanja itd. Gobi: *Clavaria flava*, Tušek: rumena griva ali lesičji parkelci pravijo „prsteci“ ali glivci“ (Središče). Prvi izraz „prsteci“ zdi se mi za imenovanje te gobe posebno dober. Gobi *Lactarius volemus*, Brätling, pravijo cvrlán. Gobo, *Agaricus caesareus*, karželj, Kaiserling, imenujejo blagov ali oglavka. — Pri seji, ki smo jo imeli dne 3. dec. t. l. v Ormožu, se je najpoprej predstavil navzočim g. Stanko Marin, učitelj pri sv. Tomažu, kot nov ud, potem se prečita in odobri zapisnik zadnje seje in vzeme na zanje nek dopis okrajnega šolskega sveta. Za tem predaval je gospod Rakuša „O naših učiteljskih društvih sploh“. Iz vrlo dobro sestavljenega govora bilo je razvidno, da je g. Rakuša uže več časa premišljeval in tako rekoč tuhtal, da bi našel vzroke, kateri so krivi, da naša učiteljska društva leto za letom idejo rakovo pot. Navêdel nam je vzroke, zakaj je vdeleževanje sej tako mlačno, zakaj se tako majhno število udov oglasi k predavanjem, zakaj se po končanih govorih tako malo ali celó nič ne debatira.

Gospod Rakuša je v svojem govoru dokazal, da je glavni vzrok pešanja in hiranja naših društev iskati v razprtiji, v prepiru, ki sta sedaj med učitelji sploh navadna.

Po končanem govoru izrekel je gospod predsednik željo, naj bi se gosp. Rakuša še morebiti z večimi udi posvetoval, na kak način bi bilo mogoče sedanje, res žalostno stanje naših učiteljskih društev zopet povzdigniti?

Pisatelj teh vrstic pa misli, da se sedanje žalostne društvene razmere ne bodo prej zboljšale, dokler se ne bo vrnila med učiteljstvo zopet miroljubnost in odkritosrčnost,* dokler ne bude vladala med njimi zopet sloga in vzajemnost. Če se bude to zgodilo, bude začelo tudi društveno življenje zopet cveteti. Navdušeni za napredek v poduku in v odgoji se bomo zopet v mnogobrojnem številu zbirali v društvenih sejah, tovariš se bude oklenil tovariša, mlajši manj

*) Mi bi stavili na prvo mesto: neomahljiva značajnost, ki se — žalibog — tu in tam v naših krajih gosto pogrêša, med tem ko se nečimerna sebičnost in klečeplaztvo v škodo celega stanú kaj širi in razevita.

spreten učitelj vprašal bode rad starejšega v šolskih rečeh bolj praktičnega za svet, učitelj bode pomagal učitelju, kjer bo le znal in mogel.

Gospod predsednik je nadalje tudi sprožil misel, da bi bilo dobro, ko bi se naša učiteljska društva spremenila v „šolska društva“. Udje teh društev bili bi razun učiteljev tudi stariši. Pri sejah tega društva posvetovalo bi se o šolskem poduku kakor do sedaj, oziralo bi se pa tudi na domačo odgojo otrok. Kako se tebi, dragi mi „Popotnik“ zdi ta sprožena misel?*) — Na to nadaljeval je gospod Košar svoje predavanje „O šolskih vrtilih“, a ker še ta gospod tudi sedaj svojega govora ni končal, poročati hočem o njem natančneje prihodnjič.

Pri točki predlogov oglasi se društveni tajnik ter blizo tako-le govori: „Kakor je vsakemu izmed nas znano, deluje v Celovcu uže 26 let družba sv. Mohorja. Ker je namen te družbe namreč, podpirati pobožno in lepo obnašanje in ohranjovati kat. vero med slovenskim ljudstvom hvalevreden in se še s knjigami, katere ta družba po tako nizki ceni vsako leto izdaja, pomnožuje slovensko slovstvo, se torej samo ob sebi razume, da so jo podpirali in tudi prostemu ljudstvu priporočali narodni učitelji. A, da pa je začela zadnja leta družba sprejemati spise, o katerih se sramoti, zaničuje ter torej žali celi učiteljski stan, to nam učiteljem ni nič kaj všeč. Ko je družba sv. Mohorja v Koledarju za leto 1882. priobčila spis „Med Hribovci“, spisal J. Vrhovec, v katerem spisu smeši pisatelj „šolmastra, jezikoslovec“ takrat molčali smo učitelji, le, če se ne motim Celjsko učit. društvo se je takrat oglasilo, rekoč, da bo, če bo slavni odbor družbin sprejemal jednake spise, začelo delovati na to, da se družba ne bo širila med ljudstvo. Odbor družbe sv. Mohorja bil je tedaj uže enkrat opozorjen, naj bi zanaprej spisov, v katerih bi se učiteljski stan žalil, ne sprejemal. In glej! Letos podaje nam Mohorjeva družba v slov. večernicah povest „Dora“, v katero je pisateljica vpletla tudi nekega nadučitelja. Kako ga karekterizira, prepričal se je vsak izmed nas, pročitavši omenjeno povest. Nekateri poredneži celo trdijo, kar pa mi ne moremo verjeti, da bi pisateljica gotovo ne dobila za povest „Dora“ prvega darila, ko bi v njej tako izvrstno ne naslikala ljudskega učitelja. Bodisi uže temu kakor si hoče, spoštovanje učiteljstva se s takimi spisi nikakor ne vtrjuje, ampak le podkopavlje.

Po daljnem razgovoru, se je sprejel predlog tajnika, naj bi učiteljstvo, gledé na to, da je bil slavni odbor družbe sv. Mohorja uže enkrat opozorjen na to, da bi spisov, v katerih se smeši ali sramoti učiteljski stan, ne sprejemal več v družbine knjige in je to vendar zopet storil, učiteljstvo našega okraja v bodoče ne podpiralo več družbe sv. Mohorja. Gospod Jurša svetuje navzočim, naj bi se Koledar za leto 1882. ter letošnje „Slov. večernice“ iz šolske knjižnice odstranil, če še tega do sedaj niso storili. G. Rakuša vabi navzoče ude, da bi v prav obilnem številu pristopili k Matici slovenski.

Neljubo nam je, da moramo tukaj omeniti, da imamo med našimi društveniki žalibog tudi takšne ude, ki samo kritikujejo, a ne morebiti pri društvenih sejah, kar bi ne bilo ravno grajanja vredno, o ne, tam lepo tiho sedé ter željno pričakujejo konec seje. Ko se potem domov vrnejo, sedaj še le se začnejo široko ustiti o stavljenih predlogih itd. in še celo v navzočnosti oseb, katere o društvu in njegovih razmerah niti pojma nimajo. Tovariši! Ali iz tega ni razvidno, da dotičniki očitno kažejo, da jim ni za stvar, ampak le za otešenje svojih osebnih poželenj. Takim udom, ki sicer le malokedaj in o pravem času ne zinejo besedice, bi svetovali da bi se v bodoče o pravem času, t. j. takoj po stavljenem predlogu oglasili, ter očitno svoje mnenje povedali, a ne potem napadali za hrbtom. Tako napadanje ne koristi ne posamezniku, še manj pa društvu. Toliko bodi o tem dovolj! Prihodnje (glavno) zborovanje bode dne 14. januarja prih. leta v Ormožu. Pri tem zborovanju govoril bode gospod Vogrinec in se bode volil novi odbor.

A. K.

*) Ne upamo baš mnogo za zboljšanje sedanjega društvenega stanja, ako se z imenom društva ne spremené tudi opisane sedanje razmere med učitelji. Steber šol. društva so in imajo biti le učitelji.

Vredn.

Novice in razne stvari.

[C. kr. ministerstvo za uk in bogočastje] je podarilo ljudski šoli pri sv. Vidu blizu Ptuja 2 prav lepi podobi Nj. Veličanstva presv. cesarja v toison-ornatu in v zlatih okvirih.

[Odlikovanja.] Deželni šolski nadzornik v Gradcu, g. J. A. Rožek, dobil je v priznanje dolgoletnega izvrstnega službovanja red železne krone tretje vrste. — Dvornemu svetniku prof. dr. vitezu Miklošiču podelil je kralj bavarski Maksimilijanov red za umetelnost in znanstvo.

[Iz c. kr. štaj. dež. šol. sveta.] V svoji slednji seji je dež. šolski svet privolil, da se osnovi pri ljudski šoli v Liezen-u kmetijski napredovalni tečaj, je prijavil dosedanji prov. 3. razred v A usee-ju definitivnim, je potrdil volitev učitelja Jan. Trebentschegg-a kot strokovnjaka v okr. šolskem svetu ljubenskem, je dvema učit. osebama na njih prošnjo privolil, da iz učiteljstva izstopita, je povodom nekega specialnega slučaja izrekel, da se zasebne šole za ročna dela in godbo brez dokaza učit. sposobnosti in brez dovoljenja šolske oblasti ne smejo otvoriti, in je razsodil gledé vprašanja neke okr. šolske oblasti, kako se naj izraz „entsprechende Aufsicht“ v § 24. naučne naredbe tolmači, da se imajo učenci, ki se po šoli v razredu obdržé, po učiteljih samih nadzorovati.

[Sekejske mu načelniku] v naučnem ministerstvu, Karl Fidler-ju je podelil cesar povodom zaprosenega stalnega umirovljenja v priznanje mnogoletnega izvrstnega službovanja komandërski križ Leopoldovega reda ter imenoval grofa Enzenberga, dvornega svetnika pri namestništvu v Gradcu, na njegovo mesto sekejskim načelnikom v naučnem ministerstvu.

[Otroškemu vrtu v Gorici] je ministerstvo za uk in bogočastje dovolilo 200 glđ. podpore proti temu, da smejo učiteljske kandidatke vrt brezplačno obiskavati in imeti na njem potrebne vaje, da bodo mogle s zrelostno izkušnjo vred opraviti tudi izpit iz vrtnarstva. — Tudi rodoljubi v Aleksandriji spomnili so se slovenskega otroškega vrta in dekliške šole v Gorici ter poslali 20 glđ., da se razdelijo mej omenjena zavoda.

[Plače učiteljic] na mestni dekliški šoli v Ljubljani so po sklepu c. kr. dež. šolskega sveta povišane. Voditeljici slovenske in nemške ljudske dekliške šole dobivali bodeta odslej po 700 glđ. na leto, učiteljice po 600 glđ. Vsem se dovolijo tudi petletnice. Mesta ušiteljic bodo se na novo razpisali, mesti voditeljic pa ne.

[Prebivalci bosniških in ercegovinskih mest.] Pred nekoliko časa dovršeno ljudsko štetje v Bosni in Ercegovini je imelo zanimiv rezultat, posebno, kar se tiče števila prebivalcev mest. Tako se je do sedaj mislilo, da je Banjaluka največe mesto za Serajevem v teh deželah; pokazalo se je pa pri tej priliki, da gledé na število prebivalcev Mostar Serajevu sledi. Mesta, ki imajo več nego 3000 prebivalcev, so sledeča: Serajevo 26.268 prebivalcev, Mostar 12.665, Banjaluka 11.357, Bjelina 7.807, Dolnja Tuzla 7.189, Travnik 5.933, Tešanj 5.807, Visoko 4.994, Prijedor 4.746, Gradiska 4.596, Livno 4.535, Dervent 4.449, Foča 4.360, Brëka 4.281, Jajce 3.706, Bihač 3.506, Ljubuski 3.464, Stolac 3.379, Gračanica 3.350, Maglaj 3.210, Gradačac 3.076, Zenica 3.073, Zvornik 3.030 prebivalcev. Glavno mesto Serajevo ima 5.926 hiš s 6.299 stanovanji. Od prebivalcev je 13.348 moškega in 12.920 ženskega spola. Med njimi je 15.787 mohamedanov, 4.431 pravovernih, 3.326 katolikov, 2.618 izraelitov in 106 drugovercev. Mostar šteje 1.975 hiš s 2.714 stanovanji ter ima 6.825 mohamedanov, 3.369 pravovercev, 2.359 katolikov, 98 izraelitov in 14 drugovercev.

[Število Indijanov.] Pred tremi letmi je bilo vseh Indijanov v Zedinjenih državah 376.000. Izmed teh je bilo 67.000 grajanov, šest narodov iro-

kezkih 7000, pet narodov, deloma omikanih v indijanski krajini 58.000, drugih Indijanov v rezervatnih krajih 198.000, potujočih rodov 15 000, v Aljaski 31.000. — V rezervatnih krajih prebivajočih Indijanov je bilo od vlade podpiranih 56 000, velike denarne svote jih je dobilo 47.000, z ribištvom in lovom in gospodarstvom in prodajo zemljišč se jih je živilo 95.000. — Od Indijanov obdelovana zemlja se je 1881. leta povečala 205.000 juter (proti 157.000 je l. 1879), a Indijani sami (izjemši meščane in Aljaščane) so se pomnožili v letih 1880/81 za 5724. Šolodolžnih otrok indijanskih so našli 60.000. Za odgojo šestim irokezkim narodom skrbi njujorška država. Odgoja petih narodov v indijanski krajini je v njih lastnih rokah. V rezervatnih krajih Indijanov je odgoja prepuščena misijonarjem verskih skupščin; v ta namen je dovolila vlada 1881. l. 365.000 funt. šterl. Indijani kažejo res gorečnost za odgojo svojih otrok.

Vabilo. Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo bode 17. decembra t. l. popoldne ob 2. uri zborovalo v Šmarju po sledečem vzporedu: I. Poročilo ravnateljstva: a) predsednikovo, b) blagajnikovo, c) tajnikovo. II. Predavanje: a) o sadjereji — g. dr. Ipavie, b) o požlahtnenju vinske trte. III. Nasveti. — K prav obilnej vdeležbi vabi odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Gospod Jože Albrecht, zač. učitelj pri sv. Miklavžu (okr. Ormuž) postal je na svojem mestu definitiven. — G. Miha Ratej, učitelj pri Novistihti gre za učitelja v Topolšice (šostanjski okraj). — G. Tone Gradišnik, marib. uč. pripravnik, je nameščen kot podučitelj pri sv. Vidu blizo Ptuja.

NATEČAJI.

Štev. 397.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Slivnici** (s slovenskim poučnim jezikom) se umešča takoj mesto podučitelja z dohodki po IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje redno instruirane prošnje predpisanim potom vložijo do **15. decembra 1885** pri krajnem šolskem svetu v **Slivnici**, pošta št. Jur ob južni železnici.

Okrajni šolski svet v Šmarjem pri Jelšah, dne 3. novembra 1885.

Predsednik

Kolenc, s. r.

Štev. 588.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v **Jurikloštru** (Gairach) se učiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem, eventuelno stanarinsko odškodnino s 25% letne plače definitivno ali provizorično umešča.

Prosilci za to službo naj svoje redno instruirane prošnje z dokazom, da so sposobni tudi subsidiarčno učiti katoliški veronauk, predpisanim potom do **31. decembra 1885** vložijo pri krajnem šolskem svetu v **Jurikloštru**, pošta Laški trg (Tüffer).

Okrajni šolski svet Laški trg, 21. dne novembra 1885.

Predsednik:

Kolenc s. r.

Štev. 581.

Mesto učiteljice ročnih del.

Novo osnovano mesto učiteljice ročnih del, skupno za šoli v **Globokem** in **Pišecah**, s 150 gl. letne remuneracije in prostim stanovanjem proti dolžnosti po pet skupaj deset ur na teden skozi deset mesecev podučevati, se v umeščenje razpisuje. — Prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno instruirane prošnje z dokazom, da so za ta pouk v ljudskih šolah formalno sposobne, predpisanim potom do **31. decembra 1885** pri krajnem šolskem svetu v **Pišecah**, pošta Brežice (Rann).

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 3. decembra 1885.

Predsednik:

Rupnik s. r.